

הסוגיות שם מובא שאם העכו"ם קוצצים ערבות (ו'הנה אווכרי"), הרי שיש לומר להם שהם יקצצו כי כך יהיה השינוי בידם, עיי"ש, ולאורה לפי הנ"ל זה מאוס למצוה; ויתכן לומר שעכו"ם שאני.

ג. **פרשת חיי שרה – כוח התפילה – יפה שיחתן של עבדי אבות'.**
ראיתי דבר נפלא (ליקוטים וסיפורים נפלאים) מרבנינו בעל "חפץ חיים" זיע"א שביאר מה שאמר חז"ל: "יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בנים", [שגב, מזה למד מה"ק ר' שלמה מאבוב זיע"א (הראשון) על ענין גדולת סיפורי צדיקים שפעם בעת שהוא עסק בהם אמר לו אחד: "האם לא עדיף לדבר כעת בדברי תורה"? ואמר לו הרבי זצוק"ל: "כן אתם סוברים אך חז"ל סברו אחרת ואמרו יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בנים"] שולמים את זה מהמעשה של אליעזר בא לעזר בא לעזר בא לעזר לבן ובתולד (שה) שהכל כתוב באריכות ופעמים שגופי תורה לומדים אותם מפסוקים אחדים וכן: החרת נדרים וכו' ונדאיתא במשנה: "היתר נדרים פורחים באוויר וכו', ואמר רבינו זיע"א: על מה מזה חז"ל בזה במעשה של אליעזר? ובאיר: אליעזר בא לעזר בא לעזר לבן ובתולד והוא מביא עמו הצעה נפלאה שמדובר כאן בבנו של אברהם אבינו ע"ה שהיה גדול הדור, וכן בנו הוא חתן מופלג עד מאוד, ובחרי תחורים באותו הדור, ושמה תאמר: "עושר חסר כאן" הרי כתוב בפסוק (כ"ד, ו'): "יכל טוב אדוניו בידו", והיינו שכתב לו אברהם אבינו שטר מתנה על נכסיו, וא"כ כזה שידוך צריך לעבור במחשבתו של אליעזר שוודאי יסכימו מיד: אך מה הוא עושה? וזה מה שאנחנו לומדים ממנו: עומד ומתפלל: וכמו שאמר הכתוב (כ"ד, ו'): "ויאמר ה' אלהי אדני אברהם הקרה לא לפני וכו', וזה מה שאנחנו לומדים ממנו, וזה יפה מתורתן של בנים העניין הזה שלא יסמך חסד על כוחו ועשרו ותורתו, אלא שמעיד ידע להתפלל לבדו! וזה מוסר לדורות: המלמד אותנו על כוח התפילה!

ד. **פרשת חיי שרה – התפילה צריכה להיות במתנות ולא לרוץ בה או ממנה!**
עוד יש להוסיף לזה מה שמובא בספרים (עפ"י "ליקוטים גרשוני" – "ומתוך האור") עה"פ (פ' חיי שרה) (ל"ג – ל"ד): "ויאמר לא אכל עד אם דברתי דברי ואמר עבד אברהם אבינו וכו' – והיינו שהם הביאו לפניו לאכול ואמר לו: "תאכל! והוא אמר להם: "לא אוכל עד אם דברתי!" והיינו אני לא יכול לאכול לפני התפילה! – "ויאמר דברי" – ינו! תתפלל כבר! ותאכל!" – "ויאמר עבד אברהם אבינו" – ובתור עבדו של אברהם שיועד מה היה כוחה של תפילה והוא עמד תיקן את תפילת שחרית, אין אצלי דבר כזה להתפלל במרוצה! אלא אני מתפלל בנחת, ולא עוד אלא שאין דבר כזה אצלי ואצל אברהם רבי להתפלל בשביל לאכול, אלא אנו מתפללים ואז אוכלים, אך השאלה היא מהי המטרה! ומכאן יש לכל יהודי ללמוד שהיה אצל אברהם ונכדו: ואין לו להתפלל במרוצה ותחת לחץ ופועל על צווארו, ולא להתפלל בשביל לאכול אלא להתפלל בנחת ובשמחה!

ה. **פרשת חיי שרה – "לפום צערא אגרא".**
עוד ראיתי דבר נפלא בעל פה מה"ק ר' יו' יצחק מברדיטשוב זיע"א שדקדק מדוע בתחילה ששאה רבקה מים לעצמה כתוב (כ"ד, ט"ז): "ותמלא כדה ותעל" ודרשו חז"ל שעלו המים לקרחתה, ואילו כשהשקתה את אליעזר כתוב בפסוק (כ"ד, י"ח): "ותרד כדה על ידי ותשקה" ואילו כבר לא על המים לקרחתה? ובאיר שמשאבה לעצמה רצו מהמשימה למנוע ממנה טרחה לגודל צדקותה, ולכן עלו המים לקרחתה, אמנם כשעשתה חסד רצו מן השמים תגבורות מצוות, ונדאיתא במשנה (אבות): "הא הא אומר לפום צערא אגרא", ולכן לא עלו המים לקרחתה כדי שתתכופף ותטורח במצווה שזה השמחה שלה לטרוח בשמחה חסד! (ומסופר על רבינו הקדוש בעל "חפץ חיים" זיע"א שהזיע אליו פעם לביקור רבה הנערץ של העיר לוצק מה הגאון ר' יצחק סורוצקין זצוק"ל ורבינו של שם עמו שדעוהו ושתעשעו בדברי תורה וכשהגיע הילה התחיל רבינו זיע"א להציע את המיטה לפני האורח, האורח לא הסכים ומחה ברבינו ואמר: "מדוע יטרח הרב אני יציע את מיטתי!" ורבינו שתק, ויהי בבוקר וילכו שני הצדיקים להתפלל כשמשמרת מחזיק את התפילין של שני מלוצק, ושגשגו לבית הכנסת אצל הרב לפעם שהתפילין שלו של עמו והמשרת נעלם, והוא הגיע לרבינו בבחלה לשאלו היכן התפילין שלו? רבינו עשה את פניו שלווה ואמר: "יולי למה יטרח הרב להניח את התפילין אני יפטר אותן בשלי" והרב בינו העניין היטב שרבינו רצה לטרוח במצוות הכנסת אורחים, והבן, [וכענין זה מסופר על מן הגר"ח מברסלב זצוק"ל שהוכיח את האורח בדרך אחרת, שציווה בבוקר לתת לו הגבחה חס"ת והגיע לעזור לו שלא יטרח!... והבן].

ו. **פרשת חיי שרה – איך עפרון השתנה ב"כ מהר?**

עוד שאלאם בפרשה הקודמת: ידוע שלמדו חז"ל מפעורן: "רשעים אומרים הרבה ואפילו מעט אינם עושים" בהרה בתחילה אמר לאברהם אבינו ע"ה לקחת הכול בחינם, ולפתע ביקש ארבע מאות שקל כסף "עובר לסוחר" היינו שעובר בכל מדינה (כמו § היום)! ומביאים ביום רבינו "הסבא מלקס" זצוק"ל שביאר דבר זה עפ"י המעשה הידוע מהרה"ק ר' יונתן אייבשיץ זיע"א שהתווכח עם המלך והשרים האם אפשר לשנות את הטבע או לא? והמלך אמר: "הנה, ראה את השלחן שלפנינו הלא הוא היה עץ צומח וקטע הוא שולחני!" וכן הסכימו כל השרים, ור' יונתן אמר להם: "אתם הדבר שנעשה בו שינוי אולי כמו עץ צומח אבל מהות ותכונות העץ נשארו בו!" והמלך והשרים הכריעו שיבואו כולם בעוד כחודש ויראו כמו מי הצדק!... והנה, עבר חודש ורבינו היה שקוע בתלמודו ולפתע באו השתוכן כלל קראו אל מביית המלכות לבוא אל הוויכוח הגדול, רבינו לא היה בריה בידו והלך, והנה, הוא נכנס אל הארמון וראה את כל השרים והמלך יושבים והשולחנות ערוכים כביום חג אמנם אין עליהם שום דבר מאכל, והנה, נפתחה הדלת של המטבח ומשם יצא חתול לבוש במיטב הבגדים וכובע מלצר לראשו והוא אחד בידו מגש ועליו מאכלים ומשקים ככלים נאים, ומיד פתחו כל הקהל במחאות כפיים סוערות והיה ברור שאפשר לשנות את הטבע, רבינו היה התחיל לחשוב ובקשתי רוצה לחשוב בדבר מה היה מירח טבק, והנה כשהגיע רבינו את קופסת הטבק, ובתשוקה פרסית מופלאה אין ממנה עבר קטן שכנראה נכנס אליה כשעסק בתורתו, העכבר המבוהל שהיה סגור זמן בקופסת ברך מיד במרוצה רבה, ולפתע עזב החתול המוכבד את המגש מידיו, תוך כדי שכל המאכלים והכלים נופלים ארצה בקול רעש גדול, וכובע נשטף מראשו וכן בדיו נקרה והלך אף רץ אחרי העכבר מנהנה תורח! הקהל הרע לטובת הרב ומחה את כפיו, והיה ברור לכולם שאת עצם הטבע אי אפשר לשנות! והנמשל: עפרון לא עבד על מידותיו, ובמהותו היה אדם כסף, ומי שלא עבד על מידותיו לא משתנה, אך הוא עשה הגנה באותו חתול לענין לא הוקח אצלו הוא אדום, אמנם כשכנראה אבינו ונכדו חתול שפשט את בגדיו והראה את פרצופו האמיתי כך עשה עפרון ופשט את כל הדיפלומטיה לטובת הכסף! (וכריצת לבן הארמי הגישי חומד הכסף אצלו אליעזר בהמשך הפרשה! – עי' רש"י (שם): "למה רץ וכו' נתן עיניו בממון" = וראה גיליון "פניני מאיר" – חיי שרה תשפ"ו, 289, ואכמ"ל).

ז. **פרשת חיי שרה – ההשגחה בשידוכים, התורה בנויה מבין אדם לחברו ובין אדם למקום, ואינם יכולים להיפרד זה מזה.**

השבוע זיכר מורנו רה"ל הגאון ר' אהרן יגור שליט"א בנודע השבועי על שידוכים שלומדים להם דברים רבים מהפרשה הקודמת (פ' חיי שרה) והביא דברי רבינו הגר"ח זיע"א שלמד מפרשתו את דבריו הידועים שהתחלתו היא שידוכים היא שואו והבן! ורואים את זה מכל

פתיחה:
היום כ"ח מרחשוון חל הירצותו של רבינו הקדוש מגדולי הראשונים רבינו יונה החסיד מגירונדי זיע"א הידוע בכל תפוצות ישראל בספריו על הש"ס שנכתבו מכתבי תלמידיו והם: "עלוות דרבינו יונה" – "תלמידי רבינו יונה", וביחוד בספרו הנודע "שערי תשובה", (נפטר בשנת ה' אלפים כ"ד – לפני 762 שנה), סיפר לי זקני הגאון ר' אליהו ויספיש שליט"א בעל מח"ס "ארבעת המינים" "הסוכה" הידוע שלפני שנים רבות הוא היה אשיר במוניב' בחודש אלול ונכנס למרת המשיח הגה"צ ר' יחזקאל לינשטין זצוק"ל לשהול איהו מוסר יש ללמוד בחודש אלול: והמשיח זצ"ל ענה לו שילמד בספר "שערי תשובה", אך אמר לו שלא ילמד בספר את ההתחלה, לפי התחילת הספר היא הקדמה להמשך, ואנשים לומדים אותו בימי חודש אלול ואח"כ כשמוע החורף מפסיקים, וממילא הם יודעים שצריך לעשות תשובה אך אינם יודעים מה היא התשובה! ובחמשך הספר בפ"ג ועוד, מבאר רבינו מה היא התשובה, ומה הם המצוות והעבירות, ומפרט בהם גופי הלכות, עיי"ש, עוד הוא אמר להם שיש להתחוק ולהתפלל ולכוון בתפילה שרק הקב"ה יכול לעזור! ולמשל: כשאדם אומר ברכת: "רפאנו" הרי עובר לו בראש שהוא הולך לרופא והרופא הוא זה שמרפא אותו, וג"כ עוזר להתפלל! אך באמת יש לאדם לחשוב אחרת לגמרי, והינו שה' הוא זה שמרפא אותו וההשתדלות שלו היא ללכת לרופא, וכן בכל הברכות, וכדו', ובאמת זה חיוק נפלא! – ראיתי סיפור נפלא על הגאון האדיר ר' חיים קרייזוויט זצוק"ל [היה מגדולי הגאונים בבקיות ובחריפות שהיו בדור האחרון ורבה הנערץ של העיר אנטוורפן שבבלגיה – זכיתי עוד לראותו ולשוחח עמו, וכן להיות בחלויה של כאן בירושלים] שבעת שהוא הגיע לאמריקה ורצה לקבל אזרחות אמר לו הפקיד שמפאת כבודו הוא לא ישאל אותו שאלות על חוקי המדינה כנהוג, אבל הוא שאל אותו: "מה תרשמת מאמריקה?" והרב זצ"ל ענה לו: "התרשמותי מאוד ממה שכתוב על שמינה יראה שמים אבל יראה שמים סגולה לאריכות ימים ושנים! וכמו שרואים בחוש עם רבותינו זיע"א ושליט"א שכמה שיראים מה' מאריכים ימים ושנים! [ובעת המלחמה האחרונה בשנת תשפ"ה עם איראן דרשתי דבר זה בשידור לאלפים ב"ק.ה. ואמר לי המראיין ר' ר.ג. שיחי: שזה חיוק הרבה! והנידון היה שם האם לרדת למקור וכו' כי פעמים שהפחד והירצה מוזיק יותר, ואמרתיה הדברים הנ"ל והוספתי שבין אם ירד בין אם לא ירד אין לו לפחד כי הפחד יותר מסוכן ויותר טוב שיבטח בה' ויפחד ממנו כי זה ודאי מבורך את החיים!]. עוד הביא ב"ב בהל' תפילה בשם רבינו על דברי המורה והמה" (ברכות) שהביאה השו"ע להלכה: "חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפילה ושעה אחת לאחר התפילה כדי שיונו לבם למקום", שהכוונה בזה שעה כפשוטו, ואף שבכל מקום שמאנו בש"ס לשון: "שעה" הכוונה היא לזמן כל ששעה, כאן זה בהכרח שעה כפשוטו, והראייה שמיא רבינו זיע"א לזה היא: בהמשך דברי הגמ' שם הגמ' מקשה: וכי מאחר שחסידים היו מלאכתא כדי נעשית ותורתן היכן משתמרת? ומתרת הגמ': "מיתון שחסידים היו מלאכתא נעשית ותורתן משתמרת", וא"ת שאי"ז שעה כפשוטו אלא מעט א"כ מאי קושיא, ע"כ שמיירי בשעה כפשוטו, והיינו תשע שעות ביום, שעה לפני התפילה ושעה לאחר התפילה כ"פ פעמים ביום, ולכן היה צריך לך מיתון שתורתן ותפילתן שתמרח! ואני מכיר בדיונו אנו יהודים קודם כאן בביתנו בן והוא ב"כ מן האדמו"ר מאמשינו שליט"א שנהנה בדרך זו ותפילתו שעות הרבה, ותורתו משתמרת ומלאכתו נעשית, וזכיתי לדבר עמו בלימוד פעמים רבות וידיעותיו בתורה אין להאר, והראה לי כמה פעמים דברים בספרי הלכה וראיתי מהמשה בורה שהוא קיבל לבד מצווה שבו הוא הראה לי ההלכות שחוק לגמרי מרוב שימוש, וזה הבחינה הנ"ל, זיע"א.

נעת נעסוק בפלפולים, אגדות, והלכות בע"ה:

א. **גמרא בבא קמא – מחלוקת רב ושמואל בענין חיוב בור על ההבל או על החבטה.**
השבוע זיכר מורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א על הסוגיא בגמ' ב"ק (נ'): שנחלקו רב ושמואל האם האדם שכרה בור חייב משום ההבל או משום החבטה, ויש סבירא לכאן ולכאן ואפשר לומר שעי' חפירתו חפיר הבור הוא גרם לחבטה, והחבל ממילא בא, או שאמר שהקרקע תמיד הייתה רוק אדם וי חפיר גילה אותה, לעומת זאת הוא הביא את ההבל, [וכמובן אין טענה שהוא הביא את ההבל בידים, אך הכוונה שהוא גרם לו, וכמו שכתב הרמב"ם במלחמות, וכן נראה מדברי התוס' על פניו נראה שלרב צריך שיהיה דבר שמוק, ולכן הוא חייב על החבל כי אותו הוא חידש, אמנם במבוא בגמרא לפני ד' (מ"ט): שבור שחיבה עליו תורה הוא בין אם פתח אותו ובין אם כרה אותו, ולשון הפסוק (משפטים): "כי יכרה איש בור או כי יפתח איש בור", וא"כ חיוק שאף שלא חידש בו דבר בכל אופן הוא חייב, שהרי בפתיחתו או מכסת הבור כבר היה כאן שם שמישהו אחר כרה, ואמאי חייב? ובאיר גם שליט"א בשם מן הגאון ר' נפתלי טרופ זצוק"ל בחידושי שו"מ חידוש פלאי פלאות: אם לרב שחייב על ההבל ואל על החבטה ולכאורה ההבל כבר היה בתוך הבור והוא לא חידש אותו, בכל אופן ברגע שהוא פתח את הבור יצא החבל הקודם שהיה אצור בתוך הבור ונכנס תחתיו חלדו, וממילא הוא חידש בבור מוק חידש! עוד הוא הביא בשם מן הגאון ר' יצחק זאב גוסטמן זצוק"ל בחידושי "קונטרסי שיעורים" שאמר יסוד חדש: בדברי הגאון שם אנו רואים יסוד: אדם שפותר בור הוא בדיק מן האדם שכורה את הבור, וזה מה שבאה התורה לומר ב"כ יפתח" וי"כ יכרה" שכיון שפתח את הבור הרי שהוא יצר את התקלה ובדיק כמו מי שכרה, וממילא מבורא שגם אם נימא שצריך שהוא יצר את המוק לרב ע"כ, הרי שיש כאן חידוש של תורה שברגע שהוא פותח אף שהוא לא כרה הוא חידש את התקלה, ולפ"ז לא צריך להגיע להתחלפות הבל הבור, והבן.

ב. **גמרא בבא קמא סוכה ועוד – "מצוה הבאה בעבירה" באופן שהיה שינוי מעשה וקניין גזילה.**

אתמול הייתי כאן בירושלים בשיעור כללי שמסר כ"ק האדמו"ר ר' אהרן מסאטמר שליט"א בבית המדרש "שו"מרי החומות" במעמד אלפים בבית המדרש וברחבה, גזילה דבר מה מדבריו (הוא זיכר באדיש, ואני מתרגם): והיו דברי על העניין של קניין גזילה ו"מצווה הבאה בעבירה" (המבואר בב"ק פ' הגזול, ובסוכה ויש פ' לולב הגזול, ועוד בש"ס רבות) וכן בתוך דבריו: האם אדם שקיבל אתגור גזול מאחר והיינו שהיו בו כבר קניין גזילה וגם שנוי מעשה, [וכן שגזול מהעץ וכו'] יצא בו ח"ח, או שעדיין נימא ששייך בו קדי: "מצוה הבאה בעבירה" והביא מדברי הרמב"ם ורמב"ם קדוה"ח, ועוד, ומדברי ה"שפת אמת" שכתב להדיא שלא יצא ח"ח באופן כזה שהרי ה' עדיין מאוס לגבורה, שהרי נעשתה בתארוך זה עבירה, ובאמת כן משמע מדברי הרשב"י (בסוכה ויש פ' לולב הגזול) שהיה הוא דורש שם וקרא "ויהיבאם גזול וכו' – גזול דומא דפסח מה פסח אין לו תקנה וכו', וא"כ הית המעט משום שאמרו לגבורה, מאי נפק"מ אם היה בזה שינוי או לא, או שאדם אצל גבנו ס"ס זה מאוס לגביה כי ב"פפתא" זה התארוך נעשה מעשה גזילה, אמנם יש לציין בהמשך

